بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު
ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތް

- ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު: 2021/HC-B12/56,57,58
- އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް: ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް
- އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ފަރާތްތައް: 1- މުޙައްމަދު ނިޔާޒް، މ.ކެލްފަނިހާ/ މާލެ
  2- ޢަލީ އިޔާޒް، ފިނިހިޔާގެ/ ބ.އޭދަފުށި
  3- އިސްމާޢީލް ޢަބްދުއްރަޙީމް، މ. ހިލްއިންދަ ގާރޑަން/ މާލެ
- މައްސަލައިގެ ބާވަތް: ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމާމެދު ނިންމުން

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް
ފަނޑިޔާރު ޢަބްދުﷲ ޙަމީދު
ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލް
ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދު

ނިމުނު ތާރީޚް: 26 ޞަފަރު 1443
03 އޮކްޓޫބަރު 2021

- ހައިކޯޓުގައި ޤަޟިއްޔާ ރަޖިސްޓަރީކުރެވުނު ތާރީޚް: 15 ޞަފަރު 1443 / 22 ސެޕްޓެންބަރު 2021

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ނިންމުން:

- ނަންބަރު: 145-B10/SHN/579-2019/2021/05
  145-B10/SHN/579-2019/2021/06
  145-B10/SHN/579-2019/2021/07
- ނިންމި ތަން: ކްރިމިނަލް ކޯޓު
- ބާވަތް: ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމާމެދު ނިންމި ނިންމުން
- ހުށަހެޅުނު ތާރީޚް: 15 ޖަނަވަރީ 2021
- ނިމުނު ތާރީޚް: 13 ސެޕްޓެމްބަރު 2021

ފަނޑިޔާރު އަބްދުﷲ ޙަމީދުގެ ރައުޔު، މި ރައުޔަށް ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލްއާއި ފަނޑިޔާރު ޙުސައިން ޝަހީދު ތާއީދުކުރައްވައެވެ.

- **މައްސަލައިގެ ޚުލާޞާ:**

1- މިއީ، ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-B10/SHN/579-2019/2021/05 އާއި، ނަންބަރު 145-B10/SHN/579-2019/2021/06 އާއި، ނަންބަރު 145-B10/SHN/579-2019/2021/07 ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމާމެދު ނިންމި ނިންމުން އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް، ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގެ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހެޅުމުން ބެލުނު 03 (ތިނެއް) ޤަޟިއްޔާއެވެ.[1] މިއީ އެއް ހާދިސާއަކާ ގުޅިގެން ދަށުކޯޓުން ނިންމި 03 ނިންމުންކަމަށްވެފައި މި 03 ނިންމުން އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ނުކުތާތަކަކީ އެއް ނުކުތާތަކެއް ކަމަށްވާތީ، މި 03 ނިންމުން އިސްތިއުނާފުކުރުމާ ގުޅިގެން ބެލުމަށް ހަމަޖެހުނު 03 ޤަޟިއްޔާގެ އަޑުއެހުން މިކޯޓުގައި ކުރިއަށް ގެންގޮސްފައިވަނީ 01 އަޑުއެހުމުގެ ގޮތުގައެވެ. މިގޮތުން،

2- ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު: 2021/HC-B12/56 ޤަޟިއްޔާ، (ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު:145-B10/SHN/579-2019/2021/05 ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމާމެދު ނިންމި ނިންމުން)؛ ގައި އިސްތިއުނާފުކުރައްވާފައިވާ ފަރާތަކީ، މާލެ/ މ.ކެލްޓޮނިޔާ، މުޙައްމަދު ނިޔާޒް[2] އެވެ.

3- ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު: 2021/HC-B12/57 ޤަޟިއްޔާ، (ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު:145-B10/SHN/579-2019/2021/06 ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމާމެދު ނިންމި ނިންމުން)؛ ގައި އިސްތިއުނާފުކުރައްވާފައިވާ ފަރާތަކީ، ބ.އޭދަފުށި/ ފިނިހިޔާގެ، ޢަލީ އިނާޒު[3] އެވެ.

---

[1] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2021/HC-B12/56 ޤަޟިއްޔާއާއި، ނަންބަރު 2021/HC-B12/57 ޤަޟިއްޔާއާއި، ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2021/HC-B12/58 ޤަޟިއްޔާ

[2] ދ.ރ.އ ކާޑު ނަންބަރު: A041991

[3] ދ.ރ.އ ކާޑު ނަންބަރު: A079536

4- ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު: 2021/HC-B12/58 ދަޢުވާއާ، (ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު:145-B10/SHN/579-2019/2021/07 ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމާމެދު ނިންމި ނިންމުން)؛ ގައި އިސްތިއުނާފުކުރައްވާފައިވާ ފަރާތަކީ، މާލެ/ މ.ހިލްޓްއިންނަރގާރޑެން، އިސްމާޢީލް އަބްދުއްރަޙީމް[4] އެވެ.

• މައްސަލާގައި ކަންހިނގާފައިވާ ގޮތް:

5- ޢަލީ އިޔާދު އާއި މުޙައްމަދު ނިޔާޒު އަދި އިސްމާޢީލް އަބްދުއްރަޙީމް، 25 ޖޫން 2019 ގެ، 20:00 އެހައިކަންހައިއިރު، މާލެ/ މ.ހިލްޓްއިންނަރގާރޑެންގައި މަސްތުވާތަކެތި ރައްކާކޮށް އެތަކެތީގެ ވިޔަފާރި ކުރާކަމަށް މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސްގެ އިންޓެލިޖެންސަށް ލިބުނު މަޢުލޫމާތަކާ ގުޅިގެން، އެދުވަހުގެ 23:55 އެހައިކަންހާއިރު ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ކޯޓު އަމުރެއްގެ ދަށުން ފުލުހުން މ.ހިލްޓްއިންނަރގާރޑެން ބަލައި ފާސްކުރަން ދިޔައިރު، އެގޭގެ ދޮވަނަ ފަންގިފިލާ ސިޑިން އަރާއިރު ކަނާތް ފަރާތުން ހުރި އެޕާޓްމަންޓުގެ ކަނާތް ފަރާތުން ފުރަތަމައަށް ހުރި ކޮޓަރީގެ ބޮޑުގޮޅީގައި ޢަލީ އިޔާދު ހުއްޓާ، އަދި އެގޭގެ ދޮވަނަ ފަންގިފިލާގެ ސިޑިން އަރާއިރު ކަނާތް ފަރާތުން ހުރި، އެޕާޓްމަންޓުގައި މުޙައްމަދު ނިޔާޒު ތިބި ވަގުތު، އަދި އެގޭގެ ގްރައުންޑް ފްލޯ ދޮރުމަތީގައި އިސްމާޢީލް އަބްދުއްރަޙީމް ހުއްޓާ، ފުލުހުން ބަލައިފާސްކުރުމުގައި، އެގޭގެ ދޮވަނަ ފަންގިފިލާގެ ސިޑިން އަރާއިރު ކަނާތް ފަރާތުން ހުރި އެޕާޓްމަންޓު ބަލައިފާސްކުރިއިރު، އެ އެޕާޓްމަންޓުގެ ކަނާތް ފަރާތުން، ކޮޓަރީގެ ބޮޑުގޮޅީގައި އޮތް ކަރުދާސް ފޮށީގެ ތެރެއިން ފެނުނު ސެލޮފޭން ކޮތަޅުގައި 23·4696 ގްރާމް ކެނަބިސް ހިމެނޭކަމަށް، އެކޮޓަރީގެ ބޮޑުގޮޅީގައި އޮތް ދަބަހުން ފެނުނު 02 (ދޭއް) ސެލޮފޭންކޮތަޅުގައި 0·0292 ގްރާމް ކެނަބިސް ހިމެނޭކަމަށް، އެގޭގެ ދޮވަނަ ފަންގިފިލާގެ ސިޑިން އަރާއިރު ވާތް ފަރާތުން ހުރި، އެޕާޓްމަންޓުގެ ކަނާތް ފަރާތުން ފުރަތަމަ ހުރި ކޮޓަރި ބަލައިފާސްކުރިއިރު އެކޮޓަރީގައި ހުރި އެނދު ކައިރީގައި ބައިތިފައި ހުރި ދަބަހުން ފެނުނު ސެލޮފޭން ކޮތަޅުގައި 3·6307 ގްރާމް

---

[4] ދ.ރ.އ ކާޑު ނަންބަރު: A099030

ކެނަބިސް ހުރިކަމަށާއި، އަދި އެކޮޓަރީގައި ހުރި އަލަމާރިއެއްގެ ތެރޭގައި އޮތް ދަބަސްއެއްގެ ތެރޭގައި އޮތް ސޯޕު ބުރިއެއްގެ ވައަޅު ފަރާޅު ފަރަޅު ޖީބުން ފުރުން ސެލޮފޭން ކޮޅުގައި 4·2816 ގްރާމް ކެނަބިސް ހުރިކަމަށް އެނަލިސިސްގެ ރިޕޯޓުން ދައްކާތީ އާއި މިމައްސަލައާ ގުޅިގެން މީހުން ފުލުހުންގެ ބެލުމުގެ ދަށަށް ގެންގޮސް އެ ތިންމީހުންގެ ކުޑަކަމުދާ ނަގައި ޓެސްޓު ކުރިއިރު އަލީ އިޔާޒުގެ ކުޑަކަމުދާން ނެގި ސާމްޕަލް ކެނަބިނޮއިޑް ޕޮޒިޓިވް ވެފައިވާތީ، އަދި މުޙައްމަދު ނިޔާޒު އާއި އިސްމާޢީލް އަބްދުއްރަޙީމްގެ ކުޑަކަމުދާން ނެގި ސާމްޕަލް ކެނަބިނޮއިޑް ޕޮޒިޓިވް ވާތީ ތިންމީހުންގެ މައްޗަށް 2 (ދޭއް) ދަޢުވާއެއް ކްރިމިނަލް ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވެއެވެ.

6- އެގޮތުން، އަލީ އިޔާޒުގެ މައްޗަށް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ފަރާތުން ޤާނޫނު ނަންބަރު: 17/2011 (މަސްތުވާތަކެތީގެ ޤާނޫނު) ގެ 108 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާ 138 ވަނަ މާއްދާގެ (ބ) އާ ހަވާލާދީ އެޤާނޫނުގެ 108 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގެ ދަށުން ކެނަބިސް ބޭނުންކުރުމުގެ ދަޢުވާއާއި، ޤާނޫނު ނަންބަރު:17/2011 (މަސްތުވާތަކެތީގެ ޤާނޫނު) ގެ 116 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި 148 ވަނަ މާއްދާއާ ހަވާލާދީ، 116 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގެ ދަށުން ޝެޑިއުލް 1 ގައިވާ މަސްތުވާތަކެއްޗެއް ބޭނުންކުރުމުގެ ދަޢުވާ އުފުލާފައިވެއެވެ.

7- އަދި މުޙައްމަދު ނިޔާޒު އާއި އިސްމާޢީލް އަބްދުއްރަޙީމްގެ މައްޗަށް ޤާނޫނު ނަންބަރު: 17/2011 (މަސްތުވާތަކެތީގެ ޤާނޫނު) ގެ 108 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާ 138 ވަނަ މާއްދާގެ (ބ) އާ ހަވާލާދީ އެޤާނޫނުގެ 108 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގެ ދަށުން ކެނަބިސް ބޭނުންކުރުމުގެ ދަޢުވާއާއި، ޤާނޫނު ނަންބަރު:17/2011 (މަސްތުވާތަކެތީގެ ޤާނޫނު) ގެ 115 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި 148 ވަނަ މާއްދާއާ ހަވާލާދީ، 115 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގެ ދަށުން ކެނަބިސް ބޭނުންކުރުމުގެ ކުށުގެ ދަޢުވާ[5] 23 ސެޕްޓެންބަރު 2019 ގައި ކްރިމިނަލް ކޯޓަށް ހުށަހަޅައި، އެކޯޓުގެ ނަންބަރު 579/Cr-C/2019 ޝަރީޢަތުގެ ގޮތުގައި ރަޖިސްޓްރީކޮށްފައިވެއެވެ.

---

[5] ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގެ ފަރާތުން ކްރިމިނަލް ކޯޓަށް ހުށަހެޅި ދަޢުވާ ހުށަހަޅާ ފޯމު

- **އިސްތިއުނާފުކުރައްވާ ފަރާތްތަކުން ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހެޅި ހުށަހެޅުން:**

8- ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 579/Cr-C/2019 ޤަޟިއްޔާ ބެލިގެން ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމުގެ ގޮތުގައި އިސްތިއުނާފުކުރައްވާ 3 ފަރާތުން ވަކި ވަކިން އަންނަނިވި ހުށަހެޅުން ހުށަހަޅާފައިވެއެވެ. އެ ހުށަހެޅުމުގައި ވަނީ:

“މިމައްސަލާގައި މަސްތުވާތަކެތި ފެންނަކަމަށް ބުނާ ތަން ފުލުހުން ބަލައި ފާސްކޮށްފައިވަނީ ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 33 ވަނަ މާއްދާއާއި، ހާދިސާ ހިނގައިދިޔު ފުލުހުން އަމަލުކުރަމުންދިޔަ ގަވާއިދު ކަމަށްވާ “ފުލުހުންނަށް ލިބިދީފައިވާ އެންމެހައި ޤާނޫނީ ބާރުތަކާއި އިޚްތިޔާރުގެ ބޭނުން ހިފުމާބެހޭ ގަވާއިދު” ގެ 6 ވަނަ މާއްދާ އާއި 9 ވަނަ މާއްދާގައި ބަލައި ފާސްކުރުމުގެ އިޖުރާއަތުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތާ ޚިލާފަށް ކަމަށްވާތީ، މިމައްސަލާގައި ބަލައިފާސްކޮށް ހޯދާފައިވާ އެންމެހާ ހެކި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 52 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފަށް ހޯދާފައިވާ ހެކި ކަމަށްވާތީ، އެ ހެކިތައް ބަލައި ނުގަތުމަށް ކަނޑައަޅައި ދިނުމަށް” މިފަދައިންނެވެ.

9- އިސްތިއުނާފުކުރައްވާ ފަރާތްތަކުން، ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހެޅި ހުށަހެޅުމާމެދު ދައުލަތުން ޖަވާބުދާރީވުމުގައި ބުނެފައިވަނީ، މިމައްސަލާގައި އިންޓެލިޖެންސް މައުލޫމާތު ލިބިގެން މ. [illegible] ގެއަށް ގޮސް، އެ ގެ ބަލައިފާސްކުރިއިރު ތިބި މީހުންގެ ތެރޭގައި، އެތަނަށް ފުލުހުން ދިޔަ ގޮޅިއާއި، އެ ގެއިން ނެގުން ތަކެއްޗާއި، ތަކެތި ނެގި ތަންތަނާއި ތަކެތި ނެގި ވަގުތާއި ފުލުހުންގެ އޮފިސަރަކީ ކާކުކަން ސީންއަށް ދިޔަ ފުލުހުން ތަޙްޤީޤަށް ދީފައިވާ ބަޔާންތަކުންނާއި، [illegible] ޗެއިން އޮފް ކަސްޓަޑީ ފޯމުތަކުން އެނގެން އޮންނަކަމުގައެވެ. އަދި ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 33ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކުރާ [illegible] ނިޒާމުގައި އިސްތިސްނާކޮށްފައިވާ އެއްވެސް ޤާނޫނެއްގައި ބަޔާންވެފައި ނެތުމާއި، މިމައްސަލާގައި ހުށަހަޅާފައިވާ އެހެނިހެން ޤަރީނާތަކުން ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 33ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ [illegible]، މިމައްސަލާގައި ފުލުހުން ހުރި ބަލައިފާސްކޮށްފައިވަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 52 ވަނަ މާއްދާއާ އެއްގޮތަށްކަމަށް ދައުލަތުން ބުނެފައިވެއެވެ.

- ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމާމެދު ޝަރީޢަތުން ނިންމި ގޮތް:

10- އިސްވެ ބަޔާންކުރެވުނު ގޮތުގެ މަތިން، ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 579/Cr-C/2019 ދަޢުވާއާ ގުޅޭގޮތުން ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހެޅި ހުށަހެޅުމާމެދު އެ ކޯޓުން ނިންމާފައިވަނީ؛

“ދެންފަހު، އިސްވެ ބަޔާންކުރެވުނު ކަންކަން އެގޮތުގައި ހުރުމުން، ދައުލަތާ ދިމާ އިސްމާއީލް އަބްދުއްރަޙީމް މައްޗަށް ދައުލަތުން ކުރަ ކަނަބިސް ޓްރެފިކިންކުރުމުގެ ކުށުގެ ދައުވާއާ ގުޅޭގޮތުން، އިސްމާއީލް އަބްދުއްރަޙީމްގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުންތަކަށް ބަލާއިރު، އަދި އެކަމާއި ގުޅޭގޮތުން ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ފަރާތުން ދައްކާފައިވާ ވާހަކަތަކަށް ބަލާއިރު، މިމައްސަލާގައި މަސްތުވާތަކެތި ފެނިފައިވާ މ.ހިލްއިންދަރަގެއަން ބަލައިގާސްޓިކުރުގައި، ހުރުމުން ޢަމަލުކޮށްފައިވަނީ، ޖިނާއީ އިޖްރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 33 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި (ށ) އާ ޚިލާފަށްކަމަށް ޝަރީޢަތަށް ބެލެވޭތީ، މިއީ ޤާނޫނާ ޚިލާފަށް ހޯދާފައިވާ ހެކިތަކެއް ކަމަށްވާތީއާއި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 52 ވަނަ މާއްދާ އަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، މި ހެކިތަކަކީ ޝަރީޢަތުން ރިޢާޔަތްކުރެވޭނެ ހެކިތަކެއް ކަމުގައި ނުވާތީ، މިފަދަ މަސްތުވާތަކެތީގެ މައްސަލަތަކުގައި އެ ހެކި ހޯދާފައިވާ ގޮތް ޤާނޫނާ ޚިލާފުކަމަށް ވާނަމަ، އެ މައްސަލައިގައި މުޅިން ގޮތުން ބެލުމުގެ މަޤްސަދެއް ނެތީ، މިދައުވާއަކީ މަދަނީ މިންގަޑުން ކުރިއަށް ނުގެންދެވޭނެ މައްސަލައެއް ކަމަށް ކަނޑައަޅައި، ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖްރާއަތުގެ ޤާނޫނު) 115 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި، ޝަރީޢަތްކުރުމާބެހޭ ޖިނާއީ އިޖްރާއަތުގެ ގަވާއިދު (2021-SC-REG-01) ގެ 115 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، މ.ހިލްއިންދަރަގެއަން، އިސްމާއީލް އަބްދުއްރަޙީމްގެ މައްޗަށް ދައުލަތުން ކުރަ ކަނަބިސް ޓްރެފިކިންކުރުމުގެ ކުށުގެ މައްސަލައިގެ ދައުވާ ކުރީ ބާތިލްކޮށްފިމެވެ.”[6] މިފަދައިންނެވެ.

11- މިއީ، ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 579/Cr-C/2019 ދަޢުވާއާ ގުޅޭގޮތުން، ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-B10/SHN/579-2019/2021/05 އާއި ނަންބަރު 145-B10/SHN/579-2019/2021/06 އާއި ނަންބަރު 145-B10/SHN/579-2019/2021/07

---

[6] ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-B10/SHN/579-2019/2021/05 އާއި ނަންބަރު 145-B10/SHN/579-2019/2021/06 އާއި އަދި ނަންބަރު 145-B10/SHN/579-2019/2021/07 ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމާމެދު ނިންމި ނިންމުންތައް

ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމާއެކު ނިންމި ނިންމުންތައް ވަކިވަކިން، ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގެ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފުކުރުމުން ބަލާފައިވާ ޤަޟިއްޔާތަކެވެ.

- **އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތައް:**

12- ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-B10/SHN/579-2019/2021/05 އާއި ނަންބަރު 145-B10/SHN/579-2019/2021/06 އާއި، ނަންބަރު 145-B10/SHN/579-2019/2021/07 ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމާއެކު ނިންމުން އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގެ ފަރާތުން 2 (ދޭއް) ނުކުތާ ހުށަހަޅާފައިވެއެވެ. އެގޮތުން ހުށަހަޅާފައިވާ:

12·1- **ފުރަތަމަ ނުކުތާއަކީ:** ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ބަޔާންކުރެވުނު 3 ނިންމުމުގައި، ޤާނޫނު ނަންބަރު: 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 33ވަނަ މާއްދާގެ (ކ) އާއި (ހ) އާ ޚިލާފުވެފައި، އެ ޤާނޫނުގެ 115ވަނަ މާއްދާގެ (ސ) އާއި ގަވާއިދު ނަންބަރު 2021-SC-REG-01 (ޝަރީޢަތްކުރުމާބެހޭ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދު) ގެ 115ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ 3 ފަރާތުގެ މައްޗަށް ކުރި ދަޢުވާ ޝަރީޢަތްކުރުމުގެ ކުރިން ދަޢުވާ ބާޠިލުކުރައްވާފައިވާ ޙަރަކާތަށް ޚިލާފުކަމަށް ބުނެ ހުށަހަޅާ ނުކުތާއާއި؛ އަދި

12·2- **ދެވަނަ ނުކުތާއަކީ:** ބަޔާންކުރެވުނު 3 ނިންމުމުގައި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2021/SC-A/108·109·110 ގެ ޤަޟިއްޔާ ތަޤުރީރުކުރައްވާފައިވާ މަބްދައާ ޚިލާފުކަމަށް ބުނެ ހުށަހަޅާ ނުކުތާއެވެ.

- **އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން އެދޭގޮތް:**

13- ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުން އެދިވަޑައިގަންނަވަނީ، ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-B10/SHN/579-2019/2021/05 އާއި، ނަންބަރު 145-B10/SHN/579-2019/2021/06 އާއި،

ނަންބަރު 145-B10/SHN/579-2019/2021/07 ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމާ ދެކު ނިންމި ނިންމުމަކީ ބާޠިލު ނިންމުންތަކެއް ކަމަށް ކަނޑައަޅުއްވައި، އިސްތިއުނާފުކުރައްވާ ފަރާތްތަކުގެ މައްޗަށް އުފުލާފައިވާ ދަޢުވާތަކަކީ، މަސްއޫލިއްޔަތުން ކުރިޔަށް ގެންދެވޭނެ ދަޢުވާތަކުގެ ކަމަށް ކަނޑައަޅުއްވައި ދެއްވައި، މައްސަލަތައް ބޭސްފައިވާ ހިސާބުން ކުރިޔަށް ގެންދިއުމަށް މައްސަލަ ކުރިޔަށް ގެންދާ ކޯޓަށް ހަވާލުކުރެއްވުމަށް އެދިވަޑައިގެންނެވެ.

މަދަނީ މިންގަނޑުން ދަޢުވާ ގުޅިގެން ކުރިއަށްދާން ވަރަށް އޮތްތޯ ބެލުމާއި ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުން:

14- ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު[7] ގެ 115ވަނަ މާއްދާއި 117، 118 އަދި 119ވަނަ މާއްދާއަށް ބެލުމުން، މަދަނީ މިންގަނޑުން ދަޢުވާ ގުޅިގެން ކުރިއަށްދާން ވަރަށް އޮތްތޯ ބެލުމާއި، ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމުގެ މަރުޙަލާއަކީ، ވަކިން ތަފާތު ދެ މަރުޙަލާއެކެވެ. އެކަން އެ މާއްދާތަކުގައި ބަޔާންކުރެވިފައިވާ ކަންކަން ތަރުތީބުކުރެވިފައިވާ ގޮތަށް ބެލުމުން އެނގެއެވެ. އެގޮތުން؛

115ވަނަ މާއްދާ: ދިފާޢަށްދިއުމަށް ކުރިއަށްދާން ވަރަށް އޮތްތޯ ބެލުން[8]:

(ހ) މި ޤާނޫނުގެ 107 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ދައުލަތުން ޖަވާބުދާރީވުމަށް ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ދެވޭ ފުރުސަތުގައި ދައުލަތުން އިންކާރުކޮށްފިނަމަ، ހުކުމްކުރާއިރު ދައުލަތާއިއާ، އެ ދައުލާ ސާބިތުކުރުމަށް ހުރިހާގޮތަކުން އެއްވެސް ހެއްކެއް ދައުލަތުން ހުށަހަޅާފައިނުވާނަމަ، އެ ދައުލާ ކުރިޔަށް ގެންދާ ސާބިތުކުރުމަށް، މަދަނީ މިންގަނޑުން ދަޢުވާ ސާބިތުކުރެވޭ ހިނދެއްގައި، އެ ދައުލާއާއިގެން ތުހުމަތުކުރެވޭ ބަލާނެ ދޫ ކަމަށް ކަނޑައަޅާ، އެއީ ބާޠިލު ދައުލާއެއް ކަމުގައި ކަނޑައަޅަންވާނެއެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ދިފާޢަށްގެން ތުހުމަތު ކުރާ ފަރާތުން ބަލާ ހަމަޖެހުން ކަނޑައަޅާ ޝަރީޢަތުގައި، ނަމަވެސް ތުހުމަތުގައި މިހާރު ބަންދުގައި ކަމަށްވާނަމަ، އޭނާ ދޫކޮށްލުމަށް ކޯޓުން އަމުރުކުރަންވާނެއެވެ.

---

[7] ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016

[8] ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016

(ނ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ދަޢުވާއެއް ބާޠިލުކުރަން ކޯޓުން ކަނޑައެޅުމަކީ، އިތުރު ގެއްލުމެއް، ނުވަތަ ދަޢުވާގެ ލިޔުމަށް ބަދަލުގެނެސް، ހަމަ އެ ދަޢުވާ އަލުން އުފުލުމަށް ހުރަހަކަށްވާނެ ކަމެއް ނޫނެވެ.

(ރ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ފަނޑިޔާރަކު ނިންމުމެއް ނިންމައިފިނަމަ، އެ ނިންމުން ނިންމި ސަބަބުތައް، އެ ނިންމުމުގައި ބަޔާންކުރަންވާނެއެވެ. އަދި އެ ނިންމުން ދައުލަތަށާއި ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތަށް ފަނޑިޔާރު ދޭންވާނެއެވެ.

(ބ) މި ޤާނޫނުގެ 107 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ދަޢުވާއަށް ޖަވާބުދާރީވުމަށް ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތަށް ދޫވާ ފުރުޞަތުގައި ދަޢުވާއަށް އިންކާރުކޮށްފިނަމަ، ހަމައެކަނި ދަޢުވާއަށް އެ ދަޢުވާ ސާބިތުކުރުމަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ހެކިތަކުގެ މައްޗަށް ބަލައި، ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުގެ ދިފާޢުގެ ގޮތުން އެ ދަޢުވާ ކުރަން ޖެހޭ އެއްޗެއް، ވަކިން ދިފާޢުގައި ބުނެފައިނުވާނަމަ، ދަޢުވާގެ ހުކުމް ފަނޑިޔާރު ހުކުމްކުރުމަށް ކަނޑައަޅަންވާނެއެވެ.

117ވަނަ މާއްދާ: ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުކުމްކުރުން[9]:

ޝަރީޢަތުގައި މައުޟޫޢީ ބެލުމަކާ ނުލައި އެއްބަސްވުމަކަށް ނިންމުން ދިމާވެއްޖެ، ނުވަތަ އިޢުތިރާފުވެއްޖެ، ނުވަތަ ހުކުމްކުރުމުން، މަސައްކަތުގައި ހިނގާ ފަނޑިޔާރަކަށް ޝަރީޢަތުގެ ފުރުޞަތު ކުރިން ހުކުމްކުރެވިދާނެއެވެ.

118ވަނަ މާއްދާ: ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުކުމްކުރާ ހުކުމްކުރުން ހުކުމްކުރުމާއި، އެ ހުކުމްކުރުމަށްފަހު އަޑުއެހުމެއް ބޭއްވުން[10]:

(ހ) ޝަރީޢަތުގެ ފުރުޞަތުގެ ކުރިން ހުކުމްކުރާ ހުކުމް ހުކުމްކުރުމުގައި، ޝަރީޢަތުގެ ފުރުޞަތުގެ 30 (ތިރީސް) ދުވަހުގެ ކުރިން ހުކުމްކުރަންވާނެއެވެ. އެ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި އެ އަޑުއެހުމެއް ބޭއްވޭނީ ކޮށެވެ، މި ޤާނޫނުގެ 116ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ތަފްޞީލުކޮށްފައިވާ ގޮތުގެ މަތިން ނިންމަންވާނެއެވެ.

---

[9] ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016

[10] ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016

(ނ) މައްސަލައިގައި ހިމެނޭ ފަރާތަކުން މި މާއްދާގައިވާ ގޮތުގެމަތިން ޝަރީޢަތް ފުރުމުގެކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމެއް ހުށަހަޅައިފިނަމަ، އެ ހުށަހެޅުމާމެދު ގޮތެއް ނިންމުމަށް، މި ޤާނޫނުގެ 116 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ތާވަލުކޮށްފައިވާ ގޮތުގެމަތިން އެ އަޑުއެހުމެއް ފަނޑިޔާރު ބާއްވަންވާނެއެވެ.

(ރ) ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުންތައް ޝަރީޢަތަށް ހުށަހަޅަންވާނީ، މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެމަތިން ތައްޔާރުކުރެވިފައިވާ ކަރުދާހު ފޯމު ފުރިހަމަކޮށްގެންނެވެ.

(ބ) ޝަރީޢަތް ފުރުމުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ކޮންމެ ހުށަހެޅުމަކާއެކު، އެ ހުށަހެޅުމަށް ތާއީދުކުރާ އެފިޑެވިޓެއް ހުށަހަޅަންވާނެއެވެ .

(ޅ) މި މާއްދާގެ ދަށުން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމެއް ކޯޓަށް ހުށަހެޅުމާއެކު، އެ ހުށަހެޅުމުގެ ކޮޕީއެއް، އެ ހުށަހެޅުން ކޯޓަށް ހުށަހެޅުމާ 2 (ދޭއް) ދުވަހުގެ ތެރޭގައި މައްސަލައިގައި ހިމެނޭ އަނެއް ފަރާތަށް ދޭންވާނެއެވެ.

(ކ) މި މާއްދާގެ ދަށުން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމަށް ރައްދުދިނުމުގެ ގޮތުން އަނެއް ފަރާތުން ހުށަހަޅާ އެފިޑެވިޓް، އަޑުއެހުން ބޭއްވުމުގެ 2 (ދޭއް) ދުވަސް ކުރިން ހުށަހަޅަންވާނެއެވެ.

(އ) ޝަރީޢަތް ފުރުމުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމާ ގުޅިގެން ބާއްވާ އަޑުއެހުން ބޭއްވުމުގެ 5 (ފަހެއް) ދުވަސް ކުރިން އެކަން، މައްސަލައިގައި ހިމެނޭ ދެފަރާތަށް ލިޔުމުން އަންގަންވާނެއެވެ.

119ވަނަ މާއްދާ: ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅަންޖެހޭ ހުށަހެޅުން[11]:

(ހ) އަންނަނިވި ހުށަހެޅުންތަކަކީ ޝަރީޢަތް ފުރުމުގެ ކުރިން ހުށަހަޅަންޖެހޭ ހުށަހެޅުންތަކެކެވެ. މި ގޮތުންގައި އެހެން ގޮތަކަށް ބަޔާންކޮށްފައި ނުވާހިނދަކު، ޝަރީޢަތް ފުރުމުގެ ކުރިން އެއިން ހުށަހެޅުމެއް ހުށަނާޅައިފިނަމަ، އެކަންކަން ހުށަހެޅުމަށް އޮތް ފުރުޞަތު ގެއްލިގެން ދާނެއެވެ.

1. ދަޢުވާ އުފުލުމުގައި އަދި/ނުވަތަ ދަޢުވާ ހުށަހަޅާ ފޯމުގައި އުނިކަމެއް ވާނަމަ އެކަން؛

2. ދަޢުވާކުރުމަށް ހުރަހަކަށްވާފަދަ ދިފާޢެއް؛

---

[11] ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016

3. ވަކި ހެއްކަކާ ޝަރީޢަތަށް ޙާޟިރުނުކުރެވޭނެ ހެކި ކަމުގައި ކަނޑައަޅައިދިނުމަށް އެދި ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުން؛

4. އެކަކަށްވުރެ ގިނަ މީހުންގެ މައްޗަށް އެކުގައި ކުރާ ދައުވާއެއް ވަކިކޮށްދިނުމަށް އެދުން؛

5. ހެކިބަސް ދޭ މީހާއަށް ހިމާޔަތް ލިބިދެވޭ ގޮތަށް ހެކިބަސް ނެގުން؛

6. މި ޤާނޫނުގެ 129 އަދި 132 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ހެކި ހާމަކުރުމަށް އެންގުމަށް އެދި ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުން.

(ނ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ (3) ވަނަ ނަންބަރު އެހެން އޮތްނަމަވެސް، ވަކި ހެއްކަކާ ހާމަވީ، ޝަރީޢަތް ފެށުމަށް ފަހުގައި ކަމަށްވާނަމަ، އެ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކުރާގޮތަށް ހުށަހެޅުމެއް، ޝަރީޢަތް ފެށުމަށް ފަހުގައިވެސް ހުށަހެޅިދާނެއެވެ.

15- ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު[12] ގެ އިސްވެ ބަޔާންވެދިޔަ މާއްދާތަކަށް ބެލުމުން، މަދަނީ މިންގަނޑުން ދައުވާއާ ގުޅިގެން ކުރިއަށްދާން ތަނެއް އޮތްތޯ ބެލުމާއި ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމުގެ މަރުޙަލާއަކީ، މުޅިން ތަފާތު ދެ މަރުޙަލާއެއްކަމާއި، އަދި އެމަރުޙަލާތަކާ ގުޅިގެން ނިންމުންތަކުގެ މައްސަލަ ތަރުތީބުވެގެން އަންނަ އިޖުރާއަތުތަކެއްވެސް ތަފާތުވާކަން އެނގެއެވެ. އެހެންކަމުން އެ ދެ މަރުޙަލާއަކީ އެއްކޮށްލައިގެން އެއް މަރުޙަލާއެއްގެ ގޮތުގައި ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެ މަރުޙަލާ ތަކެއް ނޫނެވެ. އެކަން އެ މާއްދާތަކުން ތަފުސީލު ކުރެވިފައިވާގޮތުންވެސް ސާފުކޮށް އެނގެއެވެ.

16- ޝަރީޢަތަށް ހުށަހެޅިފައިވާ މައްސަލައާ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 115ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން މަދަނީ މިންގަނޑުން ކުރިއަށް ނުގެންދެވޭނެ މައްސަލައެއްކަމަށް އެ މަރުޙަލާގައި މައްސަލަ ބަލާ ފަނޑިޔާރު ނިންމައިދިނަމަ، ދައުވާގެ ލިޔުމަށް ބަދަލުގެނައިސް، އާ ހުކުމަކާއެކު ހަމަ އެދައުވާއެއް ދެވަނަ ފަހަރަށް އުފުލުމަކަށް

---

[12] ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016

ހުރަސްނާޅާކަން، އެނގެން އޮވެއެވެ.[13] އަދި ޒިޔާދަން ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު[14] ގެ 117ވަނަ މާއްދާއަށް ރިޢާޔަތްކޮށް ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމަކާ ގުޅިގެން، މައްސަލައަކީ ދުސްތޫރީގޮތުން ކުރިއަށް ނުގެންދެވޭނެ މައްސަލައެއްކަމަށް ފާސްޖެހުން ނިންމައިދިނުމަށް، އެ މައްސަލައިގެ ދައުވާއަށް ބަދަލުގެނައިސް އަދި އާރިޔަތަކާއެކު ދުވަސަ ފަހަރަކަށް ހުށަހެޅުމަށް ފުރުޞަތުލިބޭ މަރުޙަލާއެއް ނޫންކަން އެނގެއެވެ. އެހެންކަމުން، މަދަނީ މިންގަނޑުން ދައުވާއާ ގުޅިގެން ކުރިއަށްދާ ބަންދު އޯޑަރު ބެލުމާއި، ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމުގެ މަރުޙަލާއަކީ، އެއްކޮށްފައިވާ ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެ ދެ މަރުޙަލާއެއް ނޫނެވެ.

17- ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-B10/SHN/579-2019/2021/05 އާއި، ނަންބަރު 145-B10/SHN/579-2019/2021/06 އާއި، ނަންބަރު 145-B10/SHN/579-2019/2021/07 ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމާއިގުޅޭ ނިންމުމު ނިންމުންތަކަށް ބަލާއިރު، އެ ނިންމުންތަކަކީ، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 115ވަނަ މާއްދާއާއި 117ވަނަ މާއްދާގައި ބުނާ ދެ މަރުޙަލާ އެއްކޮށްހުރިގޮތުގެ ކުރިއަށް ގެންގޮސް ނިންމާފައިވާ ނިންމުންތަކެއްކަން، އެ ނިންމުންތަކުން ބެލުމުން އެނގެއެވެ. އެގޮތުން؛

18- އެ ނިންމުންތަކުގެ "ދުސްތޫރީ ގޮތުން މައްސަލަ ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެ ތަނެއް އޮތުމަކީ ބެލުން" މި ސުރުޚީގެ ދަށުން މައްސަލަ ބެލި ކޯޓުން ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ؛

> "މިމައްސަލަ އޭރު ބައްލަވަމުން ދިމާ ކޯޓުން، މިމައްސަލަ ދުސްތޫރީ ގޮތުން ކުރިއަށް ގެންދިޔަނަމަ ނުވަތަ ޝުރޫޢު ނިންމާދީ، މައްސަލަގައި ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމަށްފަހުގައިކަމަށް ވިދާޅުވެފައެވެ. މިކަމާއި ގުޅިގެން ދައުލަތުން އަދި ދައުވާ ލިބޭ ފަރާތްތަކުން އިޢުތިރާޒުކޮށްފައިނުވެއެވެ.

---

[13] ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016

[14] ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) 115ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)

ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 115 ވަނަ މާއްދާ އަދި 116 ވަނަ މާއްދާ އަށް ބެލުމުން، ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމަށް ފުރުސަތު ދޭންޖެހެނީ، އެ މައްސަލައަކީ މަދަނީ މިންގަނޑުން ބަލާއިރު ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެ މައްސަލައެއްކަމަށް ޝަރީޢަތަށް ފެންނަ ހާލަތުގައެވެ.

ނަމަވެސް، މިމައްސަލައާ ގުޅިގެން 06 ސެޕްޓެންބަރު 2011 ދުވަހު ބޭއްވުނު އަޑުއެހުމުގައި، މި އިޖުރާއާތާއި ގުޅޭ ގޮތުން ދައުވާ ލިބޭ ފަރާތުގެ ވަކީލާއި ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްއާ ޝަރީޢަތުން ސުވާލުކުރުމުން، ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމާއެކު މައްސަލާގެ މަދަނީ މިންގަނޑުންކުރިއަށް ގެންދެވޭނެ މައްސަލައެއްކަމަށް ނުވަތަ ނޫންކަމަށް ޝަރީޢަތަށް ނިންމިދާނެކަމަށް ދެ ފަރާތުންވެސް ބުނެފައިވެއެވެ.

މިގޮތުން، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 110 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައިވާ އިބާރާތުން، މަދަނީ މިންގަނޑުން މައްސަލަ ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެކަމަށް ޝަރީޢަތުން ނިންމުމުގެ ކުރިން ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމަށް ފުރުސަތު ދެވޭނެކަން ދޭހަވެއެވެ. އެ މާއްދާގައިވަނީ، ދައުވާ އަށް ޖަވާބުދާރީވުމަށް އިބްތިދާއީ އަޑުއެހުމުގައި ދައުވާ ލިބޭ ފަރާތަށް ދެވޭ ފުރުސަތުގައި އޭނާ ދައުވާއަށް އިންކާރުކޮށް ފިނަމަ، އޭނާ ދައުވާއަށް ޖަވާބުދާރީވިގޮތް ފާހަގަ ކުރުމާއެކު، ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅަންޖެހޭ ހުށަހެޅުމެއް އެއްވެސް ފާހަގަކުރަން ހުށަހަޅަން ބޭނުންނަމަ، އެ ފުރުސަތު ޝަރީޢަތުން ދޭންވާނެއެވެ.“ މިފަދައިންނެވެ. މިމާއްދާގައި މަދަނީ މިންގަނޑުން މައްސަލަކުރިއަށް ގެންދިއުމުގެ ވާހަކަ އައިސްފައިނުވެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް، އިސްވެ ދެންނެވުނު މާއްދާއާއި މިމައްސަލާގައި ކުރިން މައްސަލަ ބެއްލެވި ފަނޑިޔާރު ނިންމާފައިވާ ނިންމުމުގައި، ދެފަރާތުގެ ވަކީލުންގެ ވާހަކަތަކަށް ރިއާޔަތްކުރުމަށްފަހު، މިމައްސަލާގައި މަދަނީ މިންގަނޑުން މައްސަލަ ކުރިއަށް ގެންދެވިދާނޭ ގޮތަށް މި ނިންމަނީ، މައްސަލާގައި ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމުގެ ތެރެއިންނެވެ.“[15] މިފަދައިންނެވެ.

---

[15] ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-B10/SHN/579-2019/2021/05 އާއި ނަންބަރު 145-B10/SHN/579-2019/2021/06 އާއި އަދި ނަންބަރު 145-B10/SHN/579-2019/2021/07 ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމުގައި ނިންމި ނިންމުންތައް

19- އެހެންކަމުން، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 115ވަނަ މާއްދާއާއި 117ވަނަ މާއްދާގައި ބުނާ ދެ މަރުޙަލާ އެއްކޮށްލައިގެން ކުރިއަށް ގެންގޮސް އިސްތިއުނާފު މިކުރާ ކްރިމިނަލް ކޭހުގެ ނިންމުންތައް ނިންމުމުގެ ނަތީޖާއަކީ، މަސްއޫލިއްޔަތާއި ވެރިފިކޭޝަންކުރަން ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކުރާ ބޭޒު ކުށެއްގެ ދައުވާގެ ތަޙުޤީޤުތަކަކީ ބަދަލުގެނެސް އާރިޔަތާއާއެކު އެ ދައުވާ އެހުމަށް ޤާނޫނުން ފުރިހަމަވާން ޖެހޭ ފުރުޞަތު ނުލިބިއްޖެއެވެ. އަދި ޖިނާއީ ބަޔާން ކުރުމުގެ ތަރުތީބުތަކާ ޚިލާފަށް މިނިވަންކުރަން ޖެހޭ ފުރުޞަތު ޙާޞިލުވެއެވެ.

20- މީގެ، ދައުލަތާއި ދައުވާލިބޭ ހަސްފުން ބޭނުންވެއްޖެކަމަށް އެއްކޮށްލައިގެން އެއްމަރުޙަލާއެއްގެ ގޮތުގައި ކުރިއަށް ގެންދެވުން މަރުޙަލާތަކެއް ނޫނެވެ. އަދި މައްސަލައިގެ ހަސްފުން އެއްބަސްވުމަކަށް އެ މައްސަލަ ޝަރީޢަތުން އާބަސްބުނުމުން އެގޮތުގެ މަތިން ކުރިއަށްދާން ކަމުއްނުވެއެވެ. ޝަރީޢަތުން އަމަލުކުރަންޖެހޭ ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެ މަތިންނެވެ. އެހެންކަމުން، އިސްތިއުނާފު މިކުރާ ނަންބަރު 145-B10/SHN/579-2019/2021/05 އާއި، ނަންބަރު 145-B10/SHN/579-2019/2021/06 އާއި، ނަންބަރު 145-B10/SHN/579-2019/2021/07 ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހެޅުމާއި ނިންމި ނިންމުމަކީ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނާ ޚިލާފަށް އެ ޤާނޫނުން ކަނޑައަޅާފައިވާ މަރުޙަލާތައް ފުރިހަމަކޮށްގެން ނިންމާފައިވާ ނިންމުންތަކެއް ކަމުގައި ދެކެމެވެ.

21- އިސްތިއުނާފު މިކުރާ ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހެޅުނު ހުށަހެޅުމާ ގުޅޭ ނިންމި ނިންމުންތަކުގައި، އެ ކޯޓުން ނިންމާފައިވަނީ، ހުށަހެޅިފައިވާ މައްސަލަތަކުގައި މަސްއޫލިއްޔަތު ފުރިފައިވާ މ.ހިލްއިންދަރުގަރުޖެން ބަލައިގަސްކުރުމުގައި، ފުރުޞަތު އަމަލުކޮށްފައިވަނީ، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 33 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި (ށ) އާ ޚިލާފަށްކަމަށް ޝަރީޢަތަށް ބުރަވާލުމެވެ، މީގެ ޤާނޫނާ ޚިލާފަށް ހޯދާފައިވާ ހެކިކަމުން ކަނޑައަޅައި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 52ވަނަ މާއްދާ އަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، މި ހެކިތަކީ ޝަރީޢަތުން ރިޢާޔަތްކުރުމަށްވާން ހެކިތަކެއް ކަމުގައިނުވާތީ، އެ މައްސަލަތަކަކީ މައްސޫލީ ގޮތުން ބެލުމުގެ މަޤްޞަދަށް ނަތީ މައްސަލަތަކުގެ ގޮތުގައި ކުރިއަށްގެނައި، އެމައްސަލަތަކާ މަދަނީ މިންގަނޑުން ކުރިއަށް ނުގެންދެވޭ މައްސަލަތަކެއް ކަމަށް ކަނޑައަޅައި، މައްސަލަތަކުގެ ދައުވާ ފޮނުވި ޤާބިލުކަން އެގޮތުގެ މަތިން ކަމުގައިވާތީ،

ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް އޮފީހުގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ދަޢުވާ ޝީޓުން އިސްތިއުނާފު ޙައްޤުވާ ފަރާތްތަކުގެ މައްޗަށް އުފުލާފައިވަނީ، ހަމައެކަނި މަސްތުވާތަކެތި ޓްރެފިކުކުރުމުގެ ދަޢުވާއެއް ނޫނެވެ. މަސްތުވާތަކެތި ޓްރެފިކްކުރުމުގެ ދަޢުވާގެ އިތުރުން މަސްތުވާ ތަކެތި ބޭނުން ކުރުމުގެ ކުށުގެ ދަޢުވާވެސް ދައުލަތުގެ ދަޢުވާ ޝީޓުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

22- އިސްތިއުނާފު މިކުރެވޭ ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނިންމުންތަކުގައި، މަސްތުވާތަކެތި ބޭނުންކުރުމުގެ ކުށުގެ ދަޢުވާއާ ގުޅިގެން ދައުލަތުން ހުށަހެޅި ހެކިތަކާ ގުޅޭގޮތުން، އިސްތިއުނާފު ޙައްޤުވާ ފަރާތްތަކުން އެއްވެސް ހުށަހަޅުއްވާފައި އަދި އެއާ ގުޅޭގޮތުން ވާހަކަ ދައްކާފައިވާކަން އެނގެން ނެތެވެ. އިސްތިއުނާފުކުރެވިފައިވާ ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނިންމުންތަކުގައި ނިންމާފައިވާ ސަބަބުން އިސްތިއުނާފު ޙައްޤުވާ ފަރާތްތަކުގެ މައްޗަށް ކޮށްފައިވާ މަސްތުވާތަކެތި ބޭނުން ކުރުމުގެ ކުށުގެ ދަޢުވާ ހިމެނޭގޮތުން މުޅި ދަޢުވާ ވަނީ ބާޠިލުކޮށްފައެވެ. މަސްތުވާތަކެތި ބޭނުންކުރުމުގެ ދަޢުވާއާ ގުޅިގެން ދައުލަތުން ހުށަހެޅި ހެކިތަކާ ގުޅިގެން ޝަރީޢަތުން އެއްވެސް ކަމެއް ބަޔާންކޮށްފައި ނުވެއެވެ. އަދި ޝަރުޢީ ގޮތުން ބާރުހުރި ހެއްކަކުން ސާބިތުކުރެވިފައިވާ ދަޢުވާއެއް ކަމަށް ބަލާނެ ވިޔަސް ހަމައެއް ނެތެވެ. އެހެންކަމުން، އިސްތިއުނާފުކުރެވިފައިވާ ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-B10/SHN/579-2019/2021/05 އާއި، ނަންބަރު 145-B10/SHN/579-2019/2021/06 އާއި، ނަންބަރު 145-B10/SHN/579-2019/2021/07 ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމާބެހޭ ނިންމި ނިންމުން ބަލާ ޝަރުޢީ ޤާނޫނީ އުޞޫލުތަކާ ޚިލާފުވާ ނިންމުންތަކެއް ކަމުގައި ދެކެމެވެ.

އިސްތިއުނާފަށް ހުށަހެޅިފައިވާ ކަމާގުޅޭ އިސްތިއުނާފުން ގޮތެއް ނިންމުން:

23- އިސްތިއުނާފީ މަރުޙަލާގެ ޢާންމު އުޞޫލާއި، އިސްތިއުނާފަށް ހުށަހެޅިފައިވާ ކަންކަމާމެދު އިސްތިއުނާފުން ގޮތެއް ނިންމުމެވެ. ނަމަވެސް އިސްތިއުނާފުކުރެވިފައިވާ ދަރަޖައިގެ ނިންމުމުގައި ފާޅުކަން ބޮޑު ގޯސްއެއް ހިމެނޭ ނުވަތަ އަދުލުއިންސާފުގެ ހަމަތަކާ ހިލާފަށް ނިންމާފައިވާ ނިންމުމެއްކަމުގައި ވާނަމަ، އަދި އުނިކަމެއް މައްސަލައިގެ ޙަޤީޤަތަށް އިސްތިއުނާފުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކަމެއް ކަމުގައި ވީނަމަވެސް،

އިސްތިއުނާފު މަރުޙަލާގައި އެކަމާމެދު ގޮތެއް ނިންމިދާނެއެވެ. އެކަން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު SC30 (2021) 2020/SC-A/100 ޤަޟިއްޔާ[16] އާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2018/HC-A/62 ޤަޟިއްޔާ[17] އަށް ބަލާލުމުން އެނގެއެވެ.

24- މި މައްސަލާގައި އިސްވެ ބަޔާންވެދިޔަ ކަންކަމަކީ، ދައުލަތް ހިމެނޭން މައްސަލައިގެ ޝަބުދުން އިސްތިއުނާފުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކަންކަމެއް ނޫނެވެ. ނަމަވެސް ކުރިން ބަޔާންވެދިޔަ ފަދައިން އެކަން ކަމަކީ، ޤާނޫނީ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފަށް، ޝަރީޢަތް ބެލޭ ކޯޓުގެ ތެރޭގައި ވާހަކަ ދައްކައިގެން ދިޔަ ކުރުމަކަށެވެ.

25- ޖިނާއީ މައްސަލަތަކާ އެކަމުގައި މުޅި މުޤައްދަމާގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ހިމެނޭކަމަށެވެ. އެހެންކަމުން، ޖިނާއީ މައްސަލަތަކުގައި ތަހުޤީޤުކުރުމާއި ދަޢުވާ އުފުލުމާގުޅޭ ކަންކަމުގައި، ޤާނޫނުއަސާސީއާއި ޤާނޫނުގައި އެކަން ހަވާލުކުރެވިފައިވާ މުއައްސަސާތަކުގެ އެފަރާތްތަކުން ކުރަންޖެހޭ އެއްވެސް ޖިނާއީ މަސްއޫލިއްޔަތު، ވަކީލުކަމާއި އަމާނަތްތެރިކަމާއި ކުރުމަށް ޤާނޫނުއަސާސީ ލާޒިމްކުރެއެވެ.

26- ތަޙުޤީޤު މުޤައްދަމާއި ދައުވާއުފުލުމުގެ މުޤައްދަމާގައި، ޤާނޫނުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ އިޖުރާއާތަކާ ޚިލާފަށް ކަންކަން، ޝަރީޢަތަށް އަރުވައިން އެ ކަންކަން ޝަރީޢަތުގެ ދަށުން ދެކެވޭން ހަމަޖެހޭ ޢަދުލުއިންޞާފަށް ކަމަކަށް ނުވާނެއެވެ. އެ ފަދަ ތަޙުޤީޤުތަކުގައި މުޤައްދަމާގައިވާ ފަރާތްތަކެއް ޝަރީޢަތުގެ މުޤައްދަމާއިން ދޫކޮށްލުން ނުވަތަ މިންވަރާ ހިނދު، މުޅި އެކަމުގެ ޖިނާޔަތް ޝަކުވާއި ތަޙުޤީޤުތަކުގެ އިހުމާލުވުމުގެ ގޮތުގައި ދައުލަތައް ތަޙުޤީޤުތަކުން ޤާނޫނުތަކާ މަސައްކަތް ތަޙުޤީޤުކުރުމުންދަނީ ބަޔަކަށް ނުކުރަނިކޮށް އެކަމަށް ބަދަލުވެދާނެއެވެ.

27- ބަޔާންވެދިޔަ ކަންކަމަށް ނަޒަރުކުރުމުން، އިސްތިއުނާފުކުރެވިފައިވާ، ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-B10/SHN/579-2019/2021/05 އާއި، ނަންބަރު 145-B10/SHN/579-2019/2021/06 އާއި،

---

[16] އަބްދުﷲ އިސްމާޢީލް ވ ޙަބީބާ ޢަލީ ޙަސަން

[17] އަބްދުއްރަޙީމް ޢަލީ ވ އާމިނަތު ފަހުރިއްޔާ

ނަންބަރު 145-B10/SHN/579-2019/2021/07 ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމާމެދު ނިންމި ނިންމުމަށް ބަދަލު ގެންނަންޖެހެއެވެ.

- **ހުކުމް:**

ދެންފަހެ، އިސްވެ ފާހަގަކުރެވުނު ނުކުތާތަކުގައި ބަޔާންކުރެވުނު ކަންކަން އެގޮތުގެ މަތިން ހުރުމުން، ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 579/Cr-C/2019 ދަޢުވާއާ ގުޅިގެން، އެކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-B10/SHN/579-2019/2021/05 އާއި، ނަންބަރު 145-B10/SHN/579-2019/2021/06 އާއި ނަންބަރު 145-B10/SHN/579-2019/2021/07 "ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމާމެދު ނިންމި ނިންމުން"ތައް ބާތިލުކޮށް، އިސްތިއުނާފުކުރައްވާ ފަރާތްތަކުގެ ވަކީލުން ދައުލަތުން އުފުލާފައިވާ ދައުވާތަކަށް، އެ ދައުވާތަކުގެ އިބްތިދާއީ އަޑުއެހުމުން ފެށިގެން ކުރިއަށް ގެންދިޔުމަށް އަންގައި، މި ކޯޓުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި ބޭއްވި މަޖިލީހުގެ ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާޤުން ހުކުމްކޮށްފީމެވެ.

މިޤަޟިއްޔާ ބަލައި ހުކުމްކުރި

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލް

ފަނޑިޔާރު ޢަބްދުﷲ ހަމީދު
(ރިޔާސަތު)

ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދު